

INFORMACE O LITERATUŘE

PŘÍPRAVNÁ SLUŽBA JUSTIČNÍCH ČEKATELŮ

MILAN PELIKÁN

Zejména studenti právnických fakult budou mít po ukončení studia zájem o práci u některého soudu v České republice. Úkolem tohoto příspěvku je podat těmto zájemcům základní informace o přípravné službě justičních čekatelů, kterou je každý čekatel povinen absolvovat před samotnou odbornou justiční zkouškou potřebnou k výkonu funkce soudce. Přípravná služba justičních čekatelů je upravena v hlavě šesté zákona č. 335/1991 Sb., o soudech a soudcích ve znění zákona č. 264/1992 Sb., z. č. 17/1993 Sb., z. č. 292/1993 Sb. a z. č. 239/1995 Sb. (dále jen „zákon“).

I. PŘEDPOKLADY PRO PŘIJETÍ DO ZAMĚSTNÁNÍ

Podle § 62 odst. 1 zákona může být do pracovního poměru justičního čekatele přijat jen ten, kdo splňuje předpoklady pro funkci soudce s výjimkou věku, zkušeností a odborné justiční zkoušky.

Podle § 34 zákona soudcem může být ustanoven každý občan České republiky, který je způsobilý k právním úkonům, bezúhonný, jestliže jeho zkušenosti a morální vlastnosti dávají záruku, že bude soudcovskou funkci řádně zastávat, v den ustanovení dosáhl věku 25 let a souhlasí se svým ustanovením za soudce nebo přisedícího a s přidělením k určitému soudu. Soudce musí dále mít úplné vysokoškolské právnické vzdělání a odbornou justiční zkoušku.

Uchazeč o funkci justičního čekatele může být do pracovního poměru přijat

na základě žádosti, obsahující zejména doklad o dosaženém vysokoškolském právnickém vzdělání a údaje o dosavadní praxi, podané u krajského soudu v jehož obvodu má zájem pracovat. O přijetí do pracovního poměru rozhoduje předseda krajského soudu zejména na základě výsledků odborného psychologického vyšetření a poznatků z předchozí praxe uchazeče (studijních výsledků). Přípravná služba je vykonávána v pracovním poměru k příslušnému krajskému soudu. Při nástupu do práce je justiční čekatel povinen složit do rukou předsedy příslušného krajského soudu slib, že se bude řídit zákony, svědomitě se připravovat na výkon soudcovské funkce a že si osvojí zásady soudcovské etiky.

II. PŘÍPRAVNÁ SLUŽBA JUSTIČNÍCH ČEKATELŮ

Účelem tříleté přípravné služby je odborně připravit justiční čekatele pro výkon funkce soudce. Ministr spravedlnosti může na žádost justičního čekatele zčásti započítat do přípravné služby dobu právnické činnosti v jiném pracovním nebo obdobném poměru, jestliže čekatel získal za jejího trvání zkušenosti potřebné pro výkon funkce soudce. Zkrácení čekatelské praxe nemůže přesahovat dva roky.

Přípravnou službu justičních čekatelů dále upravuje Instrukce MS ze dne 4. 12. 1992 čj. 125/92-Inst., o odborné přípravě justičních čekatelů ve znění instrukce ze dne 31. 3. 1994 čj. 274/93-Inst.

Po přijetí do zaměstnání a přidělení k okresnímu soudu u kterého bude vykonávat přípravnou službu je justičnímu čekateli zpracován plán přípravné služby, který schvaluje předseda krajského soudu. Justiční čekatel je v průběhu tříleté služby přidělován na jednotlivé úseky ke zkušeným soudcům, jejichž pokyny je povinen se řídit. V průběhu čekatelské doby je povinen se seznámit s jednotlivými agendami na úseku občanskoprávním sporném a nesporném, trestním a na úseku výkonu rozhodnutí. Dále je povinen se seznámit s prací soudních kanceláří a ostatních útvarů soudu. V průběhu služby je zařazen na určitou dobu k výkonu praxe také ke krajskému soudu na úsek občanskoprávní a trestní, na okresní státní zastupitelství a popř. také k notáři. Nejdůležitější povinností justičního čekatele je připravovat se k rozhodovací činnosti. Studuje soudní spisy, zpracovává zprávy o jejich obsahu, řeší právní otázky, připravuje koncepty rozsudků a usnesení, vyhotovuje protokoly, pravidelně se účastní soudního jednání, provádí jednoduché úkony podle jednacího řádu (viz níže), zvyšuje svou kvalifikaci studiem příslušných právních předpisů včetně judikatury a odborné literatury a účastní se diskusí a přednášek připravovaných pro justiční čekatele krajským soudem. Průběh přípravné služby včetně hodnocení se zaznamenává do osobního listu justičního čekatele.

Justiční čekatelé jsou oprávněni vykonávat podle § 6 vyhlášky č. 37/1992

Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy ve znění z. č. 584/1992 Sb., z. č. 194/1993 Sb., z. č. 246/1995 Sb. a z. č. 278/1996 Sb. pod dozorem soudce jednoduché úkony vyhrazené samosoudci.

Předseda soudu může pověřit justiční čekatele, aby v trestních věcech samostatně vykonávali jednoduché úkony jako např.: dožádání, doručování soudních písemností osobám ve vazbě nebo ve výkonu trestu, sepisování podání, včetně návrhů a opravných prostředků, rozhodnutí o vrácení věci důležité pro trestní řízení, rozhodnutí o povinnosti odsouzeného hradit náklady trestního řízení a náklady spojené s výkonem vazby a o povinnosti odsouzeného nahradit odměnu a hotové výdaje uhrazené ustanovenému obhájci státem, opatření potřebná k výkonu trestu odnětí svobody, rozhodnutí o zápočtu vazby a trestu, opatření ve věcech výkonu trestu propadnutí majetku, opatření potřebná k výkonu jiných uložených trestů, opatření k výkonu ochranného léčení, ochranné výchovy a zabránění věci, zajišťování podkladů pro rozhodnutí o osvědčení při podmíněném odsouzení nebo o podmíněném zastavení trestního stíhání, rozhodnutí o výši odměny ustanoveného obhájce a o znalečném a tlumočném, účast při návštěvách obviněných ve vazbě a kontrola korespondence obviněných.

V občanskoprávních věcech může předseda soudu pověřit justiční čekatele aby samostatně vykonávali jednoduché úkony jako např.: sepisování jednoduchých podání, včetně návrhů, úkony ve věcech nezletilých, v opatrovnických věcech osob zbavených způsobilosti k právním úkonům nebo omezených ve způsobilosti k právním úkonům¹ souhlasným prohlášením rodičů, výkon rozhodnutí srážkami ze mzdy, příkazáním pohledávky nebo prodejem movitých věcí, rozhodování v řízení o návrzích na vydání platebního rozkazu, vyřizování dožádání s výjimkou dožádání ve styku s cizinou, rozhodování o vrácení záloh složených v občanském soudním řízení, rozhodování ve věcech soudních poplatků, pokud nejde o rozhodování při jednání, úkony a rozhodování v řízení o úschovách, úkony a rozhodování v řízení o umořování listin.

Předseda soudu může pověřit justiční čekatele, aby v obchodních věcech samostatně vykonávali jednoduché úkony jako např.: sepisování jednoduchých podání, vyřizování dožádání s výjimkou dožádání ve styku s cizinou, rozhodování v řízení o návrzích na vydání platebního rozkazu, rozhodování o vrácení záloh složených v občanském soudním řízení, rozhodování ve věcech soudních poplatků, pokud nejde o rozhodování při jednání, vyřizování jednoduchých věcí obchodního rejstříku a vydávání úředních opisů, výpisů nebo potvrzení z obchodního rejstříku.

¹ ...a osob nepřítomných nebo neznámých, řízení o určení otcovství...

III. ODBORNÁ JUSTIČNÍ ZKOUŠKA

Po skončení přípravné služby jsou justiční čekatelé povinni podrobit se odborné justiční zkoušce, jejímž účelem je zjistit, zda má justiční čekatel potřebné vědomosti a je dostatečně připraven na to, aby mohl zastávat funkci soudce.

Odborná justiční zkouška se skládá na žádost justičního čekatele, kterou předkládá prostřednictvím předsedy krajského soudu ministru spravedlnosti, který o povolení ke složení zkoušky rozhoduje. Zkouška se skládá z části písemné a části ústní. V části písemné vypracovává čekatel soudní rozhodnutí ve věci trestní a ve věci občanskoprávní nebo obchodní. V rámci ústní části zkoušky jsou pak ověřovány znalosti právních předpisů zejména občanského práva procesního a hmotného, obchodního práva, pracovního práva, rodinného práva, trestního práva procesního a hmotného, jednacích řádů soudů, vnitřního a kancelářského řádu soudů, ústavního práva, správního práva, zákona o soudech a soudcích a zákona o státní správě soudů. O úspěšném vykonání justiční zkoušky obdrží čekatel osvědčení. V případě neúspěchu může justiční zkoušku opakovat nejdříve po uplynutí 6 měsíců. Opakovat zkoušku lze pouze jednou. Teprve po úspěšném vykonání odborné justiční zkoušky může být čekatel jmenován soudcem. Na jmenování do funkce soudce není právní nárok.

Závěrem lze doplnit již jen to, že justiční čekatelé jsou povinni, a to i po skončení přípravné služby, zachovávat mlčenlivost o věcech, o kterých se dozvěděli při výkonu své činnosti, ve stejném rozsahu jako soudci. Zprostit této povinnosti je může předseda krajského soudu z vážných důvodů.

LITERATURA

Kocourek, J.: Zákon o soudech a soudcích – Zákon o státním zastupitelství a předpisy související. Komentář. 1. vydání, Praha, C. H. Beck 1994.